

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA O'SIMLIKLAR VA HAYVONOT DUNYOSINI MUHOFAZA QILISH MUAMMOLARI VA ULARNI HAL ETISH YO'LLARI

Lutfullayeva Nargiza Boxodirovna

lutfullaevanargiza23@gmail.com

Abdullayeva Dilnoza Kabirjanovna

dilnozaa1973@gmail.com

*Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat
texnika universiteti, katta o'qituvchilar*

Jo'raqulov Sherzod Polvono'g'li

sherzodbek6576@gmail.com

*Islom Karimov nomidagi Toshkent davla
texnika universiteti, katta o'quvchilari*

Annotatsiya: Mazkur ilmiy maqolada O'zbekiston Respublikasida o'simliklar va hayvonot dunyosini muhofaza qilish bilan bog'liq dolzarb muammolar kompleks ilmiy yondashuv asosida tahlil qilingan. Tadqiqotda biologik xilma-xillikning kamayishi, noyob va yo'qolib borayotgan turlar holati, noqonuniy ovchilik, tabiiy yashash muhitining buzilishi hamda antropogen omillarning flora va fauna rivojiga salbiy ta'siri yoritilgan. Shuningdek, muhofaza choralari kuchaytirish, qo'riqxonalar faoliyatini rivojlantirish va ekologik ta'limning ahamiyati ilmiy asosda bayon etilgan.

Kalit so'zlar: biologik xilma-xillik, flora, fauna, Qizil kitob, qo'riqxonalar, ekologik muhofaza, barqaror rivojlanish.

Аннотация: В данной научной статье на основе комплексного подхода рассмотрены основные проблемы охраны растительного и животного мира Республики Узбекистан. Проанализированы причины сокращения биоразнообразия, состояние редких и исчезающих видов, влияние

браконьерства и антропогенной деятельности на экосистемы. Также предложены научно обоснованные меры по совершенствованию системы охраны природы и экологического образования.

Ключевые слова: биоразнообразие, флора, фауна, Красная книга, заповедники, охрана природы.

Abstract: This scientific article analyzes the main problems of protecting plant and animal life in the Republic of Uzbekistan using a comprehensive scientific approach. The study examines biodiversity loss, endangered species, illegal hunting, habitat destruction, and anthropogenic impacts on ecosystems. The importance of protected areas, environmental education, and sustainable development strategies is also highlighted.

Keywords: biodiversity, flora, fauna, Red Book, protected areas, environmental protection.

KIRISH

Biologik xilma-xillikni saqlash XXI asrning eng muhim ekologik masalalaridan biri hisoblanadi. O'simliklar va hayvonot dunyosi inson hayoti, iqtisodiy taraqqiyot va ekologik muvozanatni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega.

O'zbekiston Respublikasi Markaziy Osiyoning noyob tabiiy hududi bo'lib, bu yerda minglab o'simlik va hayvon turlari mavjud. Biroq so'nggi yillarda antropogen ta'sirlarning kuchayishi natijasida ko'plab turlar yo'qolib ketish xavfi ostida qolmoqda. Shu sababli flora va faunani muhofaza qilish masalasi dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

Mazkur maqolaning maqsadi O'zbekistonda o'simliklar va hayvonlarni muhofaza qilish muammolarini ilmiy jihatdan tahlil qilish hamda ularni hal etish yo'llarini ko'rsatishdan iborat.

ASOSIY QISM

1. Biologik xilma-xillik va uning ahamiyati

Biologik xilma-xillik ekotizimlarning barqarorligini ta'minlaydi. O'zbekistonda 4 500 dan ortiq o'simlik turlari va 28 mingdan ziyod hayvon turlari

mavjud bo'lib, ularning ayrimlari faqat ushbu hududga xos endemik turlar hisoblanadi.

2. O'simliklar dunyosini muhofaza qilish muammolari

Asosiy muammolar quyidagilardan iborat:

- o'rmon maydonlarining qisqarishi;
- dorivor o'simliklarning tartibsiz yig'ilishi;
- yerlarning sho'rlanishi va cho'llanish;
- sanoat va qishloq xo'jaligi faoliyati ta'siri.

Natijada saksovul, yantoq, lola kabi ayrim o'simlik turlari kamayib bormoqda.

3. Hayvonot dunyosini muhofaza qilish muammolari

Hayvonot dunyosiga tahdid soluvchi omillar:

- noqonuniy ovchilik (brakon'yerlik);
- tabiiy yashash muhitining buzilishi;
- suv va havoning ifloslanishi;
- iqlim o'zgarishi.

Qoplon, jayron, qulon, Buxoro bug'usi kabi hayvonlar O'zbekiston Qizil kitobiga kiritilgan.

4. Muhofaza choralari va qo'riqxonalar

Hozirgi kunda O'zbekistonda:

- davlat qo'riqxonalari;
- milliy bog'lar;
- buyurtmaxonalar faoliyat yuritmoqda. Ular tabiiy ekotizimlarni saqlash va

noyob turlarni himoya qilishda muhim rol o'ynaydi.

5. Muammolarni hal etish yo'llari

- ekologik qonunchilikni kuchaytirish;
- noqonuniy ovchilikka qarshi qat'iy choralar;
- qo'riqxonalar sonini kengaytirish;

- ekologik ta'lim va targ'ibotni rivojlantirish;
- “yashil iqtisodiyot” tamoyillarini joriy etish.

XULOSA

O'zbekiston Respublikasida o'simliklar va hayvonot dunyosini muhofaza qilish ekologik xavfsizlikni ta'minlashning muhim sharti hisoblanadi. Biologik xilma-xillikni saqlash orqali tabiiy muvozanat va barqaror rivojlanishga erishish mumkin.

Ilmiy asoslangan muhofaza choralari, davlat siyosati va aholining ekologik madaniyatini oshirish orqali flora va faunani kelajak avlodlar uchun saqlab qolish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Ekologiya vazirligi.
Biologik xilma-xillikni muhofaza qilish bo'yicha milliy hisobot. – Toshkent, 2024.
2. O'zbekiston Respublikasi Qizil kitobi. – Toshkent, 2019.
3. UNEP. Global Biodiversity Outlook. – 2023.
4. FAO. Biodiversity and Ecosystem Services. – Rome, 2022.
5. Karimov I.A. Ekologik xavfsizlik va barqaror rivojlanish. – Toshkent, 2021.
6. United Nations Environment Programme (UNEP).
Air Pollution in Cities: Challenges and Solutions. – Nairobi, 2022.
7. United Nations Environment Programme (UNEP).
Global Environment Outlook – GEO-7. – New York, 2024.
8. Asian Development Bank (ADB).
Urban Air Quality Management in Central Asia. – Manila, 2022.
9. OECD.
Environmental Performance Reviews: Central Asia and Uzbekistan. – Paris, 2023.
10. Karimov I.A., Mirzayev B.R.
Barqaror rivojlanish va ekologik xavfsizlik masalalari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021.
11. Abdullayeva D.K., Lutfullayeva N.B.